

Modul 9 – MUSIKANTENS VERDEN

Hovedtanker for undervisningen og om musikanten

Av Grete Helle Rasmussen

© Grete Helle Rasmussen 2016

All sitering av teksten skal krediteres forfatteren.

Innholdsfortegnelse

Innledning	2
Aspirantopplæringen (7-9 år)	2
<i>Om musikantene</i>	2
<i>Mestringsglede</i>	3
<i>Se meg!</i>	3
Juniorkorpset (10-12 år)	3
<i>Gode arbeidsvaner</i>	4
<i>Ny intellektuell plattform</i>	4
Hovedkorpset: Ungdom (12-15 år)	4
<i>I utvikling</i>	4
<i>På let etter egen identitet</i>	4
<i>Selvstendig og ansvarlig</i>	5
<i>Flytte grenser</i>	5
<i>Venner betyr mest</i>	5
<i>Jeg forbeholder meg retten til å endre oppfatning til en hver tid!</i>	5
Hovedkorps: 16-19 år	5
<i>Nesten voksen</i>	5
<i>Målrettet</i>	6
<i>Selvledelse</i>	6
<i>Teknisk virtuositet</i>	6

Innledning

Å spille involverer hele mennesket:

- **Den motoriske kroppen** som koordinerer instrumentaltekniske utfordringer.
- **Den tenkende hjernen** som oppfatter, husker, sorterer og lagrer musikk i forståelige mønstre.
- **Det empatiske hjertet** som opplever, tolker og gir uttrykk for musikk basert på fantasi og evne til å assosiere.

På alle disse områdene vil hver enkelt elev være forskjellige avhengig av

- individuell fysisk og psykisk modning,
- personlige egenskaper,
- motivasjon og øveevne,
- egne erfaringer og opplevelser.

Aspirantopplæringen (7-9 år)

Vis meg! La meg lære!

I aspirantopplæringen er progresjonen langsom, ispedd utfordringer og mye repetisjon. I sum gir det musikantene tid nok til å konsentrere seg om å lese, lytte og uttrykke seg. Ved samtidig å gi utfordrende oppgaver som sprenger grenser for hva musikantene tror er mulig å få til, styrker korpstilbudet musikantenes kompetanse og bidrar til mestringsglede.

Undervisning handler om å inspirere, dele kunnskap og utforske.

- Det er like viktig å oppleve som å forstå.
- Å være samspillspartner og musiker, er like viktig som å være dirigent.

Gode sosiale rammer er en forutsetning for å lykkes. Musikantene må fra første stund inkluderes i et mangartede musisk fellesskap som i tillegg til korpssamspillet åpner for samspill i ulike andre større og mindre grupper og ensembler.

Gehørutvikling er undervisningens sentreringspunkt. Å trene musikanten til å oppfatte, gjengi og beskrive lydforløp og musikalske strukturer via øret, må knyttes til alle sider ved det å spille. En bred plattform er en forutsetning for å lykkes som spesialist. Variasjon inspirerer. Et vidt spekter av aktiviteter i aspirantopplæringen, er derfor en suksessfaktor: Det skal danses, dramatiseres, tegnes, diktes, fabuleres, le, lyttes, hermes, eksperimenteres, komponeres, synges, undersøkes, uttrykkes, konsentreres, utforskes og oppleves for å komme på innsiden av musikkens verden.

Om musikantene

Musikantene man møter er ansvarlige, nysgjerrige, lærelystne og produktive med humor og en imponerende hukommelse. De er opptatt av å lykkes med det de holder på med, og drives av ønsket om å finne ut hvordan ting henger sammen. En dirigent som forklarer og viser hvordan ting skal gjøres, blir derfor satt stor pris på. NB! I starten er musikantene avhengig av forklaringer som referer til konkrete ting og hendelser for å kunne reflektere og

lære. Bruk bilder, metaforer og fortellinger i stedet for musikkuttrykk. Å spille som «14 brølende løver» mobiliserer musikantene på en annen måte enn «spill mer fortissimo her».

Mestringsglede

Ytre ferdigheter står i sentrum. Det å bli utfordret, få brynet seg nok, bli stilt krav til og få spille fortest, sterkest, lengst, høyest og vanskeligst er motiverende. Det er imidlertid viktig å huske at mestringsbehovet er proporsjonal med sårbarheten forbundet med det å ikke lykkes. Det kan derfor være lurt å sikre at de mest utfordrende oppgavene er i samarbeid med eldre musikanter.

Se meg!

Sosialt er dette en viktig periode. Musikanten er avhengig av oppmuntring fra omverdenen og det å bli anerkjent og godtatt, er nøkkelfaktorer for videre utvikling. Læreren er derfor en viktig person – en å identifisere seg med, som setter ord på ting og bidrar til å bygge en god selvfølelse.

I mange sammenhenger kan elever i denne aldersgruppen oppføre seg som rene formalister. Kreative oppgaver som å improvisere, kan komme i konflikt med musikantens kontroll- og mestringsbehov samt ønske om seriøsitet, og dermed oppleves som så ubehagelig og flaut at musikanten nekter å gjøre det.

Musikantene er flinke til å samarbeide og ta hensyn til hverandre, samtidig som de sammenligner seg med hverandre og konkurrerer. Ta vare på energien som ligger i konkurranseinstinktet samtidig som du arbeider med å utvikle et godt miljø med fokus på å «spille hverandre gode».

Juniorkorpset (10-12 år)

Teknisk gullalder

Å befeste grunnleggende ferdigheter gjennom å bygge en solid musikalsk, kunnskapsmessig og motorisk plattform, er noe som særlig kjennetegner dette nivået. Arbeid med kroppsbevissthet og tekniske ferdigheter står derfor sentralt. Mange elever er i tillegg opptatt av å knekke notekoden og lese raskt. Det er viktig å bruke tid på dette, så ikke manglende notelesningsferdigheter blir et hinder for videre utvikling. Mengdetrening er nødvendig for å befeste kunnskaper på alle områder. Både individuelle ukelekser og mye bladspill på korpsøvelsen, er en viktig del av arbeidet på dette trinnet.

Musikanten selv må være aktiv i dette arbeidet gjennom å samle repertoar (lydfiler/noter) og gjerne også skrive egne komposisjoner og lage egne notehefter. På den måten kan dere bygge egne «notebibliotek» og «låne» bladspillhefter av hverandre.

Arbeidskapasiteten er stor hos musikanter i denne aldersgruppen, så hyppige konserter, tema- og prosjektarbeid, er viktig for å tilfredsstille den store arbeidsiveren.

Grunnlaget for musikantens videre tekniske utviklingspotensiale legges nå. En rolig vekstperiode kombinert med et nesten fullt utviklet nervesystem, gjør at musikanten mestrer forskjellige og stadig mer kompliserte ferdigheter. I tillegg er musikantene sterke på

å øve og trene. På mange måter er dette en motorisk gullalder og en særlig gunstig periode for innlæring av instrumentaltekniske bevegelsesmønstre.

Gode arbeidsvaner

Nå legges fundamentet for videre læring og utvikling gjennom etablering av gode arbeidsvaner. Musikantene har en intellektuell kapasitet som gjør det mulig å forplikte seg til lekser og øving. I tillegg er de ansvarlige og produktive. Musikantenes mestringsiver gjør at de ønsker å jobbe videre på egenhånd med stykker dere jobber med i korpset. Gi derfor konkrete hjemmeoppgaver og vær tydelig på hva du ønsker skal forbedres til neste øvelse.

Ny intellektuell plattform

Dette er en rolig periode også emosjonelt sett uten så mange motstridende følelser. I stedet får det intellektuelle mer plass. Den motoriske og intellektuelle modningen gjør at musikanten ikke befinner seg like mye i lekemodus, og ikke har samme behov for fysisk bevegelse som før. Dette har stor betydning for konsentrasjonsevnen. Nå kan musikanten sitte stille over lengre tid og arbeide på en annen måte. Musikanten får en dypere abstraksjonsforståelse, og forstår bedre symboler som tall, bokstaver og noter.

Hovedkorpset: Ungdom (12-15 år)

«Musikken og den jeg er må passe sammen»

Musikantene du møter utvikles på alle områder både fysisk og psykisk. Det er en kontrastenes og motsetningenes tid med store emosjonelle brytninger. Følelsetilknytning, mening og uttrykk blir viktigere enn belønning og anerkjennelse. Behovet for å få nye erfaringer, flytte grenser og løpe større risiko, er styrende.

Musikkundervisning for ungdom er derfor annerledes enn for barn. Variasjon og fleksibilitet er sentrale stikkord. For noen handler det om å utvikle konsertprosjekter med egen musikk eller undervise andre og lede ensembler, for andre handler det om å delta i musikkonkurranser. Å søke nye samspillformer som storband, symfoniorkester f.eks. i forbindelse med sommerkurs, og ikke minst lage egne band, jobbe sammen med dansere, billedkunstnere, forfattere og skuespillere, er eksempler på nye utfordringer.

I utvikling

Musikanten utvikles på alle områder i denne perioden, både fysisk og psykisk. Noen påvirkes sterkt av det, andre ikke. Ferdighetsnivået varierer sterkt. Noen er kommet svært langt som utøvere. Det er en kontrastenes og motsetningenes tid med store emosjonelle brytninger. Mye foregår i hodet. Tid, ro og mye søvn er viktige. Mange er slitne av alle kravene som stilles til dem.

På let etter egen identitet

Musikanten er på let etter egen identitet. Fortid, nåtid og fremtid bindes sammen: Hvem var jeg, hvem er jeg og hvem blir jeg? Å skape sin egen musikk og uttrykke seg selv gjennom musikken, gjør det å spille meningsfullt.

Selvstendig og ansvarlig

Musikantene du møter har sterk rettferdighetsans og sterke, egne meninger. De forlanger mer frihet enn tidligere, men tar også selv mer ansvar for egen utvikling hvis de får muligheten. Oppgaver som oppleves som en plikt pålagt av læreren kan være tunge å forholde seg til, men får musikantene være delaktig i utformingen av undervisningen, blir vist tillit, lyttet til og tatt på alvor, gjennomføres oppgavene med 100 % innsats.

Flytte grenser

Musikantene trenger å få nye erfaringer, flytte grenser og løpe større risiko. Det er viktig å gjøre noe annet enn man har gjort tidligere. For noen er løsningen å kutte ut aktiviteter som henger sammen med barndom eller som oppleves som foreldre- og/eller lærerstyrt. Dermed er det lett å slutte å spille hvis ikke undervisningstilbudet endres. Musikkonkurranser kan være spennende for mange. Musikantene bør også gis mulighet til å lede ensembler og være lærere for hverandre og yngre elever. Selvstendighet, delaktighet og mulighet til å påvirke, er viktig. Å ta vare på denne selvstendigheten og sørge for at musikanten får brukt sine ressurser, utvikle egne prosjekter og være med i planleggingen av ulike korpskonserter er viktig. Å skrive og arrangere egen musikk bør være en naturlig del av disse prosjektene.

Venner betyr mest

Venner og det å tilhøre en gruppe er viktigere enn før. Undervisningen må derfor sette musikantene i stand til å kunne spille i mange sammenhenger, også sammen med venner. Samtidig må undervisningen organiseres slik at musikanten blir en del av et team som utøver.

Jeg forbeholder meg retten til å endre oppfatning til en hver tid!

Musikanten forbeholder seg retten til å endre oppfatning til en hver tid. Det som var et fantastisk stykke forrige uke, er teit nå. Fortrolighet endres til avvisning. Å leve med kontrastene gjør korpsøvelsen uforutsigbar, men spennende.

Hovedkorps: 16-19 år

Mulighetenes springbrett

Dette er et nivå hvor den enkelte musikants ulike talenter virkelig må få lov å blomstre i skjæringspunktet mellom skolering og kreativitet. Graden av hardt arbeid er avgjørende, og selvstendig evaluering og evne til å ta eget initiativ, er viktige forutsetninger. Mange av musikantene nærmer seg nå et høyt nivå og enkelte tar sikte på en profesjonell karriere som musikere.

Nesten voksen

Musikanten begynner å bli voksen. Fysisk modning og stabilisering hjelper mye på selvbildet og kroppskontroll. Større forståelse av egen og kropp og egne muligheter gir indre ro og opplevelse av å ha funnet seg selv. Evnen til å fordype seg er større. Hjernen nærmer seg sitt utviklingsmessige høydepunkt. Musikanten har dermed en enorm kapasitet til å ta inne nytt stoff og husker fortere.

Målrettet

Først nå kan musikantene jobbe virkelig målrettet. De stiller ofte store krav til seg selv. På dette nivået kan du møte musikanter som «spurter i fra», som virkelig går inn for å spille. Det får man ikke på et tidligere tidspunkt i utviklingen. Musikanten stiller nå større krav til dirigenten, og forholder seg bevisst til problemstillinger som: Løser dirigenten dette på en bra måte? Lærer jeg nok? Er dirigenten god nok?

Selvledelse

Musikantene tar nå etter hvert mer og mer ansvar for egen læring og bør i tillegg oppmuntres til å søke læring fra flere kanter som kurs/mesterklasser i inn og utland. Allikevel er det viktig med en dirigent som viser vei, støtter og heier dem fram og gir utfordrende oppgaver. Ulike former for lederansvar som å undervise andre, gjør at musikanten kan bli en bedre lærer for seg selv.

Teknisk virtuositet

Stor utholdenhet og bedre konsentrasjon sammen med økt innsikt i egen fysiologi, gjør at musikantene nå mestrer instrumentaltekniske utfordringer på et høyt nivå. Dette gir musikantene frihet til personlig utforming av musikken, større sikkerhet i spillet og kvalitet i uttrykket. Utfordringer knyttet til hurtighet, klangfarger, styrkegrader, artikulasjon, rytme, intonasjon og vibrato er nå mulig å løse.